

ПАРАДИГМА ІЄРОГЛІФІЧНОГО ДЕТЕРМІНАТИВУ — “ВІВТАР” У ПОНЯТІЙНІЙ СИСТЕМІ КИТАЙСЬКОЇ ТРАДИЦІЙНОЇ КУЛЬТУРИ

В. Резаненко (кафедра філології),
Г. Некрасова (кафедра культурології)

1. Аналітичний екскурс в етимологію ієрогліфічного знаку — “вівтар”, на нашу думку, дає можливість якщо не дістатись джерел китайської філософської думки, то, принаймні, слідом за попередніми дослідниками зробити спробу пошуку нових, а можливо й оригінальних шляхів до цих джерел. Матеріали етимологічного словника Б. Карлгрена “Script and Phonetics in Chinese and Sino-Japanese”, виданого у Тайбеї 1971 року, свідчать про те, що ієрогліф — “вівтар” ще у 15—17 століттях до н.е. входив до складу знаків, які виражають поняття, пов’язані з практикою китайської астрології. Матеріали названого словника свідчать також про те, що даний знак був не тільки схематичним зображенням триноги — вівтаря і символом місця жертвоприношення, а й графічним засобом вираження таких понять:

- 1) вівтар предків за батьківською лінією спорідненості 示;
- 2) вівтар жіночої лінії спорідненості 示;
- 3) свято з ритуалом жертвоприношення 示;
- 4) вівтар вищого духу (божества неба) 示且;
- 5) благополуччя 示吉;
- 6) храмова служба (панахида) 示祭;
- 7) храм предків 示申 тощо.

2. Інваріантом парадигми значень даного знаку є поняття “взаємозв’язок і взаємодія між ідеальним (небом) і матеріальним (землею). Варіантами, тобто елементами парадигми знаку є його значення, котрі відображають релігійні, філософські погляди стародавніх китайців, їхній світогляд, матеріальні, соціальні, побутові взаємини тощо.

3. Той факт, що графічна форма даного знаку залишилася незмінною дотепер (що для китайської ієрогліфіки є випадком неординарним), може вказувати на те, що система основних понять і їхніх тлумачень у даоській концепції Лао-цзи (6 ст. до н.е.) була укладена ще в Інську добу, а, може, й раніше. До таких понять належать передусім “ян”, “інь”,

“земля” (як нижня межа розвитку ян-інь взаємин 示田);

“небо” (як верхня межа розвитку ян-інь взаємин 示天);

“динаміка розвитку сили “ян” ;

“динаміка розвитку сил інь” ;

“небо і земля” як середовище розвитку ян-інь взаємин” тощо.

4. Завдяки такій семантико-графічній структурі даний знак (як детермінатив вище наведених понять) увійшов до складу багатьох ієрогліфів, якими виражаються також основні поняття морально-етичної доктрини Конфуція, буддійської релігії, релігії сінто тощо. Отже, пошук причин синкретизму цих чотирьох релігійно-філософських вчень, на нашу думку, можна вести також із позиції дослідження етимології даного знака.